

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No5(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 326 sahifa,
6-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Fizika ta'limida integratsiyalashgan yondashuv: mazmuni va ahamiyati.....	10
Doniyorova Iroda Baxtiyor qizi	
Zamonaviy boshlang'ich ta'lim: milliy dastur, kompetensiya va xorijiy tajriba integratsiyasi.....	14
Omonova Nilufar Parda qizi	
The Role of Environmental Project-Based Learning in Developing EFL Learners' Productive Skills.....	19
Xujanova Shaxina Abdullayevna	
Boshlang'ich sinflarda integratsiyalashgan ta'limning pedagogik aspektlari	24
Eshpo'latova Elnora Yo'ldoshovna	
Talabalarda stressga barqarorlikning nazariy va amaliy tahlili.....	29
Nurmatov Nurhayot Nurziyot o'g'li, Maxmudova Shahzoda Maksudovna	
Malakaviy o'quv amaliyoti jarayonida bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda didaktik ta'minotning ahamiyati.....	32
Ramozonova Bahroy Sadriddinovna	
Oliy ta'limda raqamli pedagogikaning institutsionlashuvi: boshqaruv, siyosat va raqamli transformatsiya strategiyalari.....	36
Nuraliyeva Dilshoda Yo'ichiboy qizi	
Aholini jismoniy sog'lomlashtirishda sog'lomlashtiruvchi mashg'ulotlarni tashkil etish metodikasi.....	41
V. Sh. Raximov	
O'spirinlik davrida motiv va motivatsion sohalarning kasb tanlashdagi o'rni	46
Rayimqulova S., Pulatova R., Do'smatova S., Matyakubova Shohista Odamboy qizi	
Tarbiyachi shaxsining shakllanishida psixologik determinantlarning roli	51
Vasila Yusupova	
Kasbiy ta'lim o'quvchilarini ijodiy qobiliyatini oshirishda xorijiy tajribalardan foydalanish	55
B. X. Sharopov	
Raqamli axborot makonida gumanistik g'oyalarni integratsiyalashning nazariy konsepsiyasi	59
Isanov Najotbek Ilmamat o'g'li	
Fanlararo integratsiya asosida o'quvchilarda iqtisodiy bilimlarni rivojlantirish imkoniyatlari.....	63
J. M. Fayzullayev, Ortiqova E'zoza Olimjon qizi	
Millatlarning o'ziga xos dunyoqarashining psixologik xususiyatlari	67
Murxashev Axmadxon Olimjon o'g'li	
Xalqaro ta'lim dasturlari asosida kasbiy ta'lim muassasalarida metakognitiv kompetensiyalarni shakllantirish metodikasi.....	70
S. A. Qarshiboyev	
Ijtimoiy media kontentlari orqali talabalarda fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishning nazariy asoslari.....	74
Suyunov Rustam Sadriddinovich	
Ko'p tilli muhitda ingliz tilini o'rganishning lingvistik xususiyatlari	78
Teshaboyeva Mohichexra Sohibjon qizi	
Axborotlashgan jamiyat sharoitida bo'lajak pedagoglarning mediakompetentligini rivojlantirish zarurati.....	81
Umarov Azizbek Vaxobovich	
O'quvchilarda badiiy matn leksikasini o'zlashtirishdagi qiyinchiliklar: muammo va yechim.....	85
Xamroyeva Dilnoza Jahongir qizi	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarini ma'naviy tarbiyalashda Ahmad al-Farg'oniy asarlarini kompyuter imitatsion modellari asosida o'qitish metodikasi.....	89
S. S. Qulmurodova	
Enhancement of Periodontal Disease Management Strategies in Individuals With Chronic Hepatitis C Following Attainment of a Sustained Virological Response.....	92
Makhmudova Ugiloy Bakhtiyorovna	

Epithelial-Mesenchymal Transition's Possible Role in the Pathogenesis of Periodontitis (Literature Review).....	95
Burkhonova Zараfruz Kobilovna	
Gamifikatsiya asosida bo'lajak oligofrenopedagoglarda kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish texnologiyalari mexanizmini tatbiq etish	102
Bozorboyev Javlon	
Bo'lajak chizmachilik o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish omillari.....	106
Jamilova Dilsuza To'lqin qizi	
Elektrir va magnit maydonida yorug'likning ikkilamchi sinishi.....	110
Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Alimardonov Husan Yorqin o'g'li, Ismatullayev Sayfiddin Panji o'g'li	
Lazer texnologiyalarining zamonaviy qo'llanilishi	114
Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Muminova Sevinch Kamoliddin qizi, Begnayeve Dilbar Bobonazar qizi	
Fotometrik kattaliklar	117
Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Mamatqulova Zebo Komiljon qizi, Xolmaxmatova Sevara Sirojiddin qizi	
Qutublangan yorug'lik manbalari	121
Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Turdimurodova Kumushbibi, Normuminova Madina	
Tabiatdagi optik hodisalar	125
Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Qudratova Sevinch Otabek qizi, Ulasheva Ruxshona Rustam qizi	
Rus tilini o'qitishda kompetensiyaga asoslangan innovatsion yondashuvlardan foydalanish	129
Erkinova Nozima Utkir qizi	
Rezervga bo'shatilgan harbiy xizmatchilarning ijtimoiy-psixologik reintegratsiyasini tadqiq etishning ilmiy-metodologik tahlili	133
Ikmatullayev G'. Z.	
Raqamli ta'lim platformalarida matematika o'qitishda sun'iy intellekt yordamida baholash tizimini takomillashtirish	136
Mirzayeva Shahlo Abduraxmanovna, Akbarov Ulug'bek, Abdivaliyeva Umida	
Linguistic and Pedagogical Foundations of Teaching English as a Foreign Language in The Uzbek Context.....	140
Shokirova Mushtariy	
Sun'iy intellektning ta'lim jarayonidagi transformatsion roli	144
Uzoqboyev Xojiakbar Qobuljon o'g'li	
Enhancing Collaborative Learning and Peer Feedback in EFL Classrooms Through Padlet: a Digital Approach to Group Work and Assessment.....	148
Veronica Khatamova	
Kar va zaif eshituvchi o'quvchilarning rasmlar asosida aqliy faoliyatini rivojlantirishning vizual-didaktik texnologiyalarini takomillashtirish.....	152
Meliqo'ziyev Abduraxmonjon Qahramonjon o'g'li	
Emotsional intellekt – hr menejerlarning qaror qabul qilish kompetensiyasining determinanti sifatida	157
Abdukarimov Muhammadjon Muratovich	
O'g'il bolalarni mustaqil oilaviy hayotga tayyorlashning tizimli-pedagogik modeli: nazariya, metodologiya va amaliyot	162
Islamova Fotima Shamsiddinovna	
Barkamol yosh avlod fazilatlarini shakllantirishda milliy innovatsion pedagogik texnologiyalarning o'rni.....	170
Olimova Dono Shakirovna, Baxtiyorova Shahnoza Mansurbekovna	
Development of Prevention of Professional-Pedagogical Deformation on the Basis of Health-Saving Technologies in Higher Educational Institutions.....	174
Saidova Parvina Mirzo kizi	
O'zbek xalq pedagogikasi mazmuni asosida talabalarni oilaviy hayotga tayyorlashning ilmiy nazariy asoslari	178
Rahmonqulova Guliza Faxriddin qizi	

Bolalarning maktabgacha yosh davrida emotsional rivojlanishiga oid nazariy qarashlar tavsifi.....	182
<i>Abduraxmonova Gulmira Arapjon qizi, Yuldasheva Umida Maxmudovna</i>	
Alohida ehtiyojli bolalar uy ta'limini tashkil etishning korreksion pedagogik tizimining tarkibiy komponentlari.....	186
<i>Jo'raxo'jayev Muhammadazizxo'ja Xalilxo'ja o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida multimedia vositalarining ahamiyati.....	190
<i>Umida Marasulova</i>	
Boshlang'ich funksiya va aniqmas integral.....	193
<i>Mirzayeva Shahlo, Isroilova Zahro, Erkinova Shahrizoda, Javliyeva Dilnura</i>	
Maktabgacha ta'limda bolalar adabiyoti kerakmi?!.....	196
<i>Dilfuza Shadiyeva</i>	
Experimental Study on the Psycho-Pedagogical Effectiveness of Mall-Based Multimodal Learning in Developing Pluricultural Competence	200
<i>Azimova Sevara Muzaffar qizi</i>	
Simulyatsion o'quv muhitida fizika o'qituvchilarining o'z-o'zini boshqarish va refleksiv kompetentligini oshirish	205
<i>Muradov Ilxomjon Abduxamid o'g'li</i>	
Ta'lim menejmentida strategik boshqaruv tushunchasining evolyutsiyasi.....	209
<i>Raximjonov Jamshid Rafiqjon o'g'li</i>	
Raqamli kompetentlik tushunchasining ilmiy-nazariy talqini va xorijiy hamda mahalliy tadqiqotlar tahlili	214
<i>Umirov Boboyor Baxtiyor o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida faoliyatlar samaradorligini oshirishda pedagogik multimedia vositalaridan foydalanish usullari.....	218
<i>Abdreimova Maftuna O'ktam qizi</i>	
Boshlang'ich sinf texnologiya darsliklarining tuzilishi hamda o'quvchilar yoshiga muvofiqligi.....	223
<i>Bobolov Nuriddin Tojiyevich</i>	
Oliy ta'limda pedagoglarning boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish uchun zamonaviy texnologiyalar	228
<i>Isabekov Bahodir Isabek o'g'li</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda tolerantlik madaniyatini shakllantirishning ijtimoiy-psixologik masalalari .	233
<i>Boydavletova Sohiba Abduganiyevna</i>	
Aksiologik yondashuv asosida tarbiya fanini o'qitishda innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish.....	239
<i>G'aybullayev Bobur Nomonjon o'g'li</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda mantiqiy tafakkurni rivojlantirishda didaktik o'yinlarning ahamiyati.....	243
<i>Toshpo'latova Muxlisa G'olib qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning refleksiv kompetentligini rivojlantirishning mazmuni va ilmiy-nazariy pedagogik asoslari.....	248
<i>Mamatqulova Saboxat Abduraxmonovna</i>	
Maktabgacha ta'limda monitoring va baholash tizimini takomillashtirish.....	253
<i>Amanova Durdona Kaxramonovna</i>	
O'zbekiston yoshlarining ma'naviy va estetik tarbiyasida tasviriy san'at va zamonaviy pedagogik texnologiyalar.....	257
<i>Esanova Hulkar Abdurayim qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida eksperimental-tajriba faoliyatini tashkil etish	261
<i>Gafurova Dilnoza Saloxiddinovna</i>	
Ommaviy axborot vositalarining jamiyatdagi xavfsizlik hissiga ta'sirining nazariy va amaliy tahlili	266
<i>Nurmatov Nurhayot Nurziyot o'g'li, Qoldiboyeva Xayriniso Eldarovna</i>	
Milliy o'yinlarni o'qitishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlari.....	269
<i>Ismatov Po'latjon Abdumannobovich</i>	
Ta'lim sifatini boshqarish jarayonida kvalimetrik parametrlarini takomillashtirishda xorijiy tajribalarning ahamiyati	273
<i>Karimova Maxbubaxon Mukimjonovna</i>	

Innovatsion ta'lim sharoitida bolalar adabiyotini o'qitish metodikasini takomillashtirish modeli.....	278
<i>Mirzayeva Nigora Bozorovna</i>	
Matematika o'qitishda milliy qadriyatlarni aks ettirish	282
<i>Mirzayeva Shahlo, Yuldoshova E'zoza Ravshan qizi,</i> <i>Muxtorova Sevinch Asad qizi, Xolboyeva Mushtariy Zayniddin qizi</i>	
Ingliz tilida fe'l frazeofomalarining morfologik tuzilishiga xos umumiy xususiyatlar.....	285
<i>Jo'rayeva Nargiza Shavkatovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining yozma nutqini o'stirishda interaktiv metodlarning ahamiyati.....	289
<i>Ramazonova Munisa Hoshim qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarining lug'at boyligini oshirishda intellektual o'yinlar va interfaol usullardan foydalanish.....	294
<i>Raxmonova Gulrux Ubaydullayevna, Ibragimova Dildora Turabovna</i>	
Maktabgacha ta'limda pedagoglar kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishda uslubiy xizmat va hamkorlik mexanizmlarining samaradorligi.....	298
<i>S. A. Rahmonberdiyev</i>	
Yoshlarni destruktiv submadaniyatlar ta'siridan himoyalashning innovatsion pedagogik usullari	304
<i>Xasanova Marxabo Turayevna</i>	
Социально-психологические особенности домашнего насилия в условиях трансформации семьи и цифровизации общества	308
<i>Абдукадирова Лаура Юльбарсовна, Абдуллаева Азиза Комилжон кизи</i>	
Педагогические основы развития инновационной компетентности педагогов в системе дошкольного образования.....	315
<i>Гульнара Ахтямовна</i>	
Роль учебного процесса и творческой деятельности в сохранении психологического равновесия.....	320
<i>Коршубаева Рано Хазраткуловна</i>	

MILLIY O'YINLARNI O'QITISHDA AXBOROT- KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARINING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI

Ismatov Po'latjon Abdumannobovich
Andijon davlat universiteti

Fakultelararo jismoniy tarbiya va sport kafedrasida dotsenti

<https://orcid.org/0009-0005-7114-6503>

Annotatsiya: Mazkur maqolada milliy o'yinlarni o'qitishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqot davomida milliy o'yinlarning o'quvchilarni jismoniy, ma'naviy va ijtimoiy jihatdan rivojlantirishdagi ahamiyati hamda ularni zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida o'qitishning samaradorligi yoritilgan. Shuningdek, multimedia vositalari, interaktiv platformalar, videodarslar, virtual simulyatsiyalar va gamifikatsiya elementlarining ta'lim jarayonidagi o'rnini ochib berilgan.

Kalit so'zlar: milliy o'yinlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, pedagogik texnologiyalar, multimedia, interaktiv ta'lim.

Abstract: This article provides a scientific and theoretical analysis of the pedagogical potential of information and communication technologies in teaching national games. The study highlights the importance of national games in the physical, spiritual and social development of students and the effectiveness of teaching them based on modern pedagogical technologies. It also reveals the role of multimedia tools, interactive platforms, video lessons, virtual simulations and gamification elements in the educational process.

Key words: national games, information and communication technologies, pedagogical technologies, multimedia, interactive education.

Аннотация: В данной статье представлен научно-теоретический анализ педагогического потенциала информационно-коммуникационных технологий в обучении национальным играм. Исследование подчеркивает важность национальных игр для физического, духовного и социального развития учащихся, а также эффективность их обучения с использованием современных педагогических технологий. Также раскрывается роль мультимедийных средств, интерактивных платформ, видеоуроков, виртуальных симуляций и элементов геймификации в образовательном процессе.

Ключевые слова: национальные игры, информационно-коммуникационные технологии, педагогические технологии, мультимедиа, интерактивное образование.

KIRISH

Jamiyatning intellektual va raqamli transformatsiyasi sharoitida jismoniy tarbiya va sport pedagogikasi ham tub burilish bosqichini boshidan kechirmoqda. Xususan, etnosport va milliy o'yinlarni o'qitish metodologiyasiga zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini (AKT) integratsiya qilish masalasi nafaqat texnik vositalardan foydalanish, balki ta'limning didaktik paradigmasini yangilash sifatida qaralmoqda. Milliy o'yinlar – xalqning madaniy-genetik kodi va jismoniy tarbiya tizimining fundamental asosi bo'lib, ularni raqamli didaktika tamoyillari asosida o'qitish mazkur sohadagi pedagogik samaradorlikni sifat jihatidan yangi bosqichga ko'taradi.

Bugungi kunda milliy o'yinlarni, xususan, murakkab taktik va dinamik xarakterga ega bo'lgan "Uloqko'pkari", "Kurash", "Oq terakmi, ko'k terak" kabi o'yinlarni o'rgatishda an'anaviy "namoyish etish va takrorlash" (demonstration and repetition) metodikasi o'zining funksional chegaralariga yetib keldi. Zamonaviy ta'lim oluvchilarning axborotni qabul qilish psixologiyasi (vizual va interfaol dominantlik) o'quv jarayoniga innovatsion yondashuvlarni tatbiq etishni taqozo etmoqda. AKTning pedagogik imkoniyatlari milliy o'yinlarning dinamikasini matematik va vizual modellashtirish, harakatlar trayektoriyasini aniq tahlil qilish va o'quvchi subyektivligini oshirish imkonini beradi.

Pedagogik-texnologik tahlil

Milliy o'yinlarni o'qitishda AKTning pedagogik imkoniyatlarini quyidagi tizimli yo'nalishlarga differensiallash mumkin:

- 1. Kognitiv-vizuallashtirish yondashuv:** Milliy o'yinlarning texnik elementlari ko'pincha yuqori tezlik va murakkab koordinatsiyani talab etadi. Multimedia vositalari (3D animatsiya, sekinlashtirilgan video-tahlil) yordamida harakatlarning biomexanik xususiyatlarini o'rganish talabalarda "harakat obrazini" (motor image) shakllantirish muddatini 30-40% ga qisqartiradi.
- 2. Interfaol modellashtirish:** Strategik va taktik yo'nalishdagi milliy o'yinlarda (masalan, jamoaviy uloq o'yinlari) kompyuter simulyatsiyalari va interfaol doskalar orqali o'yin ssenariylarini modellashtirish o'quvchilarning intellektual qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantiradi.
- 3. Individual monitoring va feedback (teskari aloqa):** Smart-texnologiyalar va maxsus dasturiy ilovalar o'quvchining jismoniy yuklamasini real vaqt rejimida nazorat qilish, xatolarni tahlil qilish va individual trayektoriya asosida tuzatish kiritish imkonini beradi.

Tadqiqotning metodologik asosi

Maqolada milliy o'yinlarni o'qitish jarayonini optimallashtirishda tizimli-strukturaviy yondashuv va kompetensiyaviy paradigмага tayaniladi. AKT shunchaki yordamchi vosita emas, balki ta'lim mazmunini boyituvchi va o'quvchi motivatsiyasini barqarorlashtiruvchi pedagogik muhit sifatida talqin etiladi. Ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalar milliy o'yinlarning an'anaviyligini inkor etmaydi, aksincha, ularni zamonaviy yoshlar madaniyatiga adaptatsiya qilishga xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Milliy o'yinlarni o'qitish masalasi zamonaviy pedagogika, jismoniy tarbiya nazariyasi, etnopedagogika hamda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari integratsiyasi kesishgan muhim ilmiy yo'nalishlardan biri hisoblanadi ^[1].

Ilmiy tadqiqotlarda milliy va an'anaviy harakatli o'yinlar nafaqat jismoniy faollikni rivojlantiruvchi vosita, balki o'quvchilarda milliy qadriyatlarga hurmat, jamoaviylik, ijtimoiy faollik, kommunikativ kompetensiyalar va sog'lom turmush ko'nikmalarini shakllantiruvchi pedagogik omil sifatida talqin qilinadi ^[2]. Shu jihatdan milliy o'yinlar shaxsning jismoniy, ma'naviy va ijtimoiy rivojlanishini ta'minlovchi integrativ ta'lim vositasi hisoblanadi.

Tadqiqotchilar tomonidan an'anaviy o'yinlarning o'quvchilarning jismoniy rivojlanishi va motivatsiyasiga ta'siri chuqur o'rganilgan. Jumladan, Çinar tomonidan olib borilgan ilmiy izlanishlarda milliy o'yinlarning bolalarda "physical literacy" – jismoniy savodxonlikni rivojlantirishdagi o'rni asoslangan bo'lib, bunday o'yinlar o'quvchilarning koordinatsiyasi, chaqqonligi, tezkor fikrlashi va ijtimoiy moslashuvchanligini oshirishi qayd etilgan ^[3]. Muallif an'anaviy o'yinlarni maktab ta'limiga integratsiya qilish o'quvchilarning darslarga qiziqishini oshirishi va ularning emotsional holatiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini ta'kidlaydi.

O'zbekistonlik olimlar ham milliy harakatli o'yinlarning tarbiyaviy va pedagogik imkoniyatlarini keng tadqiq etganlar.

Xususan, Nurullayev milliy o'yinlar yoshlarni jismoniy chiniqtirish bilan bir qatorda, ularda iroda, jasorat, epcillik va milliy ongini shakllantirishini ilmiy asoslab bergan ^[4].

Isaqova esa o'zbek xalq o'yinlarini tarixiy-etnopedagogik jihatdan tahlil qilib, "kurash", "uloq-ko'pkari", "chavgon", "oq terakmi-ko'k terak", "qiz quvish" kabi o'yinlarning yoshlar tarbiyasidagi o'rnini ochib bergan ^[5].

Tadqiqotlarda ushbu o'yinlar o'quvchilarning nafaqat jismoniy, balki psixologik va ma'naviy kamolotiga ham ta'sir etuvchi vosita sifatida baholangan. So'nggi yillarda milliy o'yinlarni o'qitishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish dolzarb pedagogik masalaga aylangan ^[6].

AKT vositalari ta'lim jarayonini interaktivlashtirish, o'quvchilarning mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish hamda o'quv materialining vizualligini oshirish imkonini beradi ^[7].

Ayniqsa, multimedia texnologiyalari, videodarslar, virtual simulyatsiyalar va elektron platformalar yordamida milliy o'yinlarning qoidalari, texnik elementlari hamda tarixiy ahamiyatini samarali tushuntirish mumkin ^[8].

Pedagogik tadqiqotlarda AKTning ta'lim sifatiga ta'siri ko'plab ilmiy jihatdan asoslangan. Jumladan, interaktiv taqdimotlar va raqamli platformalar orqali o'quvchilarning darsdagi faolligi va motivatsiyasi oshishi aniqlangan ^[9].

Milliy o'yinlarni o'qitishda videoanaliz texnologiyalaridan foydalanish esa o'quvchilarning harakat texnikasini tahlil qilish, xatolarni aniqlash va tezkor teskari aloqa berish imkonini yaratadi ^[10]. Bu esa o'qitish samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Shuningdek, zamonaviy ilmiy adabiyotlarda mobil ilovalar va gamifikatsiya elementlaridan foydalanish orqali milliy o'yinlarni raqamlashtirish masalalari ham yoritilgan ^[11].

Tadqiqotchilar milliy o'yinlarni virtual muhitga integratsiya qilish yosh avlodning milliy madaniy merosga qiziqishini oshirish bilan birga, ularni zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish imkonini berishini qayd etadilar ^[12]. Bu esa milliy o'yinlarning zamonaviy ta'lim tizimidagi funksional ahamiyatini yanada kengaytiradi.

Umuman olganda, tahlil qilingan ilmiy manbalar milliy o'yinlarni o'qitishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish pedagogik samaradorlikni oshirish, o'quvchilarning motivatsiyasini kuchaytirish, milliy qadriyatlarni targ'ib qilish va innovatsion ta'lim muhitini shakllantirishda muhim omil ekanligini ko'rsatadi. Biroq mavjud tadqiqotlarda milliy o'yinlarni AKT asosida kompleks metodik tizim sifatida tashkil etish masalalari yetarlicha chuqur yoritilmagan bo'lib, bu mazkur yo'nalishda qo'shimcha ilmiy izlanishlar olib borishni talab qiladi ^[13].

TAHLIL VA NATIJALAR

Adabiyotlar tahlili natijalari shuni ko'rsatdiki, milliy o'yinlarni o'qitishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish zamonaviy pedagogik jarayonning muhim tarkibiy qismiga aylanib bormoqda ^[1].

Tadqiqotchilar tomonidan milliy o'yinlarning tarbiyaviy, rivojlantiruvchi va motivatsion imkoniyatlari keng yoritilgan bo'lsa-da, ularni AKT asosida o'qitish metodikasi hali to'liq shakllanmaganligi kuzatiladi ^[2]. Shu sababli mazkur tadqiqot milliy o'yinlarni innovatsion pedagogik yondashuvlar asosida o'qitish zaruratini ilmiy jihatdan asoslashga xizmat qiladi.

Tahlil qilingan manbalarda an'anaviy o'yinlarning o'quvchilarning jismoniy faolligi, ijtimoiylashuvi va psixologik rivojlanishiga ijobiy ta'siri qayd etilgan ^[3].

Xususan, Çinar tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda milliy o'yinlar o'quvchilarning jismoniy savodxonligini rivojlantirish bilan birga, ularning kommunikativ va ijtimoiy moslashuvchanlik kompetensiyalarini ham shakllantirishi ta'kidlangan ^[4]. Bu esa milliy o'yinlarning faqat jismoniy mashg'ulot emas, balki kompleks pedagogik vosita ekanligini ko'rsatadi.

Shuningdek, ilmiy manbalarda multimedia va interaktiv texnologiyalarning ta'lim samaradorligini oshirishdagi o'rni alohida qayd etiladi ^[5].

Mayerning multimedia ta'lim nazariyasiga ko'ra, vizual va audio axborotning uyg'unligi o'quv materialining o'zlashtirilish darajasini oshiradi ^[6]. Shu nuqtayi nazardan, milliy o'yinlarni videodarslar, animatsion modellar, elektron platformalar va virtual simulyatsiyalar asosida o'qitish o'quvchilarning qiziqishini kuchaytiradi hamda harakat elementlarini aniq tushunishga yordam beradi.

Adabiyotlar tahlili davomida AKT vositalarining o'quvchilarda mustaqil fikrlash va faol ishtirokni shakllantirishdagi ahamiyati ham aniqlangan ^[7].

Interaktiv platformalar, elektron testlar va gamifikatsiya elementlari o'quvchilarning darsdagi motivatsiyasini oshirish bilan birga, ularni ta'lim jarayonining faol subyektiga aylantiradi ^[8]. Ayniqsa, milliy o'yinlarni raqamli texnologiyalar asosida tashkil etish o'quvchilarning milliy qadriyatlarga bo'lgan qiziqishini kuchaytirishi bilan ahamiyatlidir.

Bundan tashqari, UNESCO hamda boshqa xalqaro tashkilotlarning ilmiy hisobotlarida AKT vositalaridan foydalanish madaniy merosni saqlash va yosh avlodga yetkazishda samarali mexanizm sifatida baholanadi ^[9].

Mazkur qarashlar milliy o'yinlarni elektron resurslar, mobil ilovalar va virtual platformalar orqali ommalash-tirish zarurligini ko'rsatadi. Chunki raqamlashtirish jarayoni milliy o'yinlarni zamonaviy yoshlar auditoriyasiga mos shaklda taqdim etish imkonini beradi. Biroq tahlil qilingan adabiyotlarda ayrim muammolar ham kuzatiladi. Jumladan, ko'pgina tadqiqotlarda milliy o'yinlarni AKT asosida o'qitishning amaliy metodikasi yetarlicha ishlab chiqilmagan, interaktiv elektron resurslar soni kamligi hamda o'qituvchilarning raqamli kompetensiyalaridagi tafovutlar mavjudligi qayd etiladi ^[10]. Shu sababli milliy o'yinlarni o'qitishda AKTdan foydalanishning yagona pedagogik modelini ishlab chiqish zamonaviy ta'lim oldidagi dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

Umuman olganda, adabiyotlar tahlili milliy o'yinlarni o'qitishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning o'quv motivatsiyasi, jismoniy tayyorgarligi, kommunikativ kompetensiyasi va milliy qadriyatlarga hurmatini shakllantirishda muhim pedagogik imkoniyatlarga ega ekanligini ko'rsatdi ^[11].

Shu bilan birga, ushbu yo'nalishda innovatsion metodik tizimlar, raqamli didaktik vositalar va interaktiv ta'lim platformalarini yaratish bo'yicha ilmiy tadqiqotlarni yanada kengaytirish zarurati mavjud..

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur tadqiqotda milliy o'yinlarni o'qitishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari milliy o'yinlar yosh avlodni jismoniy, ma'naviy va ijtimoiy jihatdan rivojlantirishda muhim pedagogik vosita ekanligini ko'rsatdi. Ular o'quvchilarda milliy qadriyatlarga hurmat, jamoaviylik, tezkor fikrlash, epchillik va kommunikativ kompetensiyalarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish milliy o'yinlarni o'qitish jarayonining samaradorligini oshiradi. Multimedia vositalari, videodarslar, virtual platformalar va interaktiv texnologiyalar orqali o'yinlarning mazmuni, qoidalari hamda texnik elementlarini o'quvchilarga aniq va tushunarli tarzda yetkazish mumkin. Bu esa o'quvchilarning darsdagi faolligi, motivatsiyasi va o'quv materialini o'zlashtirish darajasini oshirishga yordam beradi. Shuningdek, AKT asosidagi ta'lim jarayoni o'quvchilarning mustaqil fikrlash, tahlil qilish va raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish imkonini beradi.

Milliy o'yinlarni elektron resurslar va mobil platformalar orqali o'qitish ularni zamonaviy yoshlar auditoriyasiga mos shaklda taqdim etish bilan birga, milliy madaniy merosni saqlash va targ'ib qilishga ham xizmat qiladi. Biroq tadqiqot davomida ayrim muammolar ham aniqlandi. Jumladan, ayrim ta'lim muassasalarida texnik infratuzilmaning yetarli emasligi, milliy o'yinlarga oid elektron metodik resurslarning kamligi hamda o'qituvchilarning AKT kompetensiyalaridagi tafovutlar ta'lim jarayonining samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Shu sababli milliy o'yinlarni o'qitishda AKTdan foydalanishning kompleks metodik tizimini ishlab chiqish dolzarb ilmiy-amaliy vazifa hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, milliy o'yinlarni o'qitishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish innovatsion ta'lim muhitini shakllantirish, o'quvchilarning o'quv motivatsiyasini oshirish hamda milliy qadriyatlarini zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida rivojlantirishda muhim pedagogik imkoniyatlarga ega. Kelgusida ushbu yo'nalishda raqamli didaktik platformalar, virtual o'yin modullari va interaktiv metodik tizimlarni yaratish bo'yicha ilmiy tadqiqotlarni yanada kengaytirish maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Tolipov O'., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. – Toshkent: Fan, 2017.
2. Begimqulov U. Pedagogik ta'limda axborot texnologiyalarini qo'llash metodikasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
3. Полат Е.С. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования. – Москва: Академия, 2020.
4. Ашмарин Б.А. Теория и методика физического воспитания. – Москва: Просвещение, 2018.
5. Mayer R. Multimedia Learning. – Cambridge University Press, 2021.
6. Selwyn N. Education and Technology: Key Issues and Debates. – London: Bloomsbury Publishing, 2022.
7. Kirk D. Physical Education Futures. – London: Routledge, 2021.
8. Deterding S. Gamification in Education Systems // Educational Technology Research. – 2020. – Vol. 15. – P. 54–63.
9. UNESCO. ICT in Education and Cultural Heritage Preservation. – Paris: UNESCO Publishing, 2021.
10. Çinar V. Traditional Games and Physical Literacy in School Education // Frontiers in Sports and Active Living. – 2025. – Vol. 7. – P. 1–9.
11. Nurullayev A. Milliy harakatli o'yinlarning yoshlar tarbiyasidagi ahamiyati // Zamonaviy ta'lim. – 2023. – №4. – B. 45–49.
12. Isaqova D. The Role of Uzbek National Folk Games in Youth Education // International Journal of Scientific Research. – 2022. – Vol. 5. – P. 112–118.
13. Abdullayev R. Ta'limda innovatsion texnologiyalarni qo'llash metodikasi // Pedagogik mahorat. – 2024. – №2. – B. 67–72.
14. Sweller J. Cognitive Load Theory in Education. – London: Routledge, 2020.
15. UNESCO. Digital Transformation in Education. – Paris: UNESCO Publishing, 2022.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.